

Wytyczne funkcjonowania Centrów Integracji Cudzoziemców

Warszawa, marzec 2024 r.

I. Koncepcja Centrum Integracji Cudzoziemców opartego na modelu One-Stop-Shop

- CIC jako przestrzeń z wieloma usługami (niekoniecznie z FAMI)
- działalność CIC jako kreowanie lokalnej strategii integracyjnej
- niezbędna współpraca administracji samorządowej, rządowej i organizacji społecznych
- dotarcie do jak największej liczby grup migracyjnych

II. Przyczyny i skutki decyzji o utworzeniu Centrów Integracji Cudzoziemców jako punktu kompleksowej obsługi

- zagubienie nowoprzybyłego cudzoziemca i zamykanie się w sieciach migracyjnych
- próba ujednoczenia jakości i zakresu wsparcia dla cudzoziemców
- określenie zakończenia wsparcia cudzoziemca w CIC i skierowanie go systemu rozproszonego

III. Oferta i zakres usług dostępnych w Centrach Integracji Cudzoziemców

1. Moduły obligatoryjne

- nauka języka polskiego jako obcego na poziomie A1/A2, w tym dla dzieci
- punkt informacyjno-doradczy
- opieka psychologiczna dla dzieci
- wsparcie w zakresie legalizacji pobytu zapewniane przez Wojewodę
- wsparcie prawne w zakresie zatrudnienia i praw pracowniczych zapewniane przez PIP lub radcę prawnego/adwokata
- kurs adaptacyjno/orientacyjny
- przeciwdziałanie przemocy domowej
- przeciwdziałanie handlowi ludźmi

- szkolenia dla pracowników oświaty i administracji publicznej: integracja i praca ze społeczeństwem wielokulturowym
- wsparcie współpracy organów administracji publicznej świadczących usługi i wsparcie dla obywateli państw trzecich
- strona internetowa i konta w mediach społecznościowych informujące o działaniach projektowych CIC

2. Moduły fakultatywne

- nauka języka polskiego jako obcego na poziomie B1/B2, kursy języka polskiego branżowego
- doradztwo w obszarze przedsiębiorczości
- prawo rodzinne – wsparcie świadczone przez radcę prawnego/adwokata
- opieka psychologiczna dla dorosłych
- jednodniowe wyjazdy dla dzieci: kultura polska, podniesienie kompetencji językowych
- wyjazdy kolonijne dla dzieci cudzoziemskich połączone z nauką języka polskiego
- działania dla społeczeństwa przyjmującego w formie warsztatów, szkoleń, debat
- aktywizacja społeczna cudzoziemców
- organizacja spotkań informacyjnych dla cudzoziemców o różnej tematyce
- wydawanie ulotek informacyjnych/informatorów/stron internetowych w ww. tematach
- kampanie informacyjne dla cudzoziemców i społeczeństwa przyjmującego

3. Inne dodatkowe usługi – nieobjęte wsparciem FAMI

- wsparcie asystentów osobistych cudzoziemców w urzędach, szkołach, na poczcie, w banku, u lekarza
- wsparcie materialne: żywność, materiały higieniczne, zakup podręczników i wyprawek szkolnych
- wsparcie medyczne: finansowanie wizyt lekarskich, zakupu np. ciśnieniomierza, okularów
- doradztwo zawodowe niezwiązane z przedsiębiorczością
- wydarzenia kulturalne, takie jak: dni kultury, spotkania z okazji świąt zaznajamiające ze zwyczajami polskimi, wspólne wieczory filmowe, spotkania integracyjne z uwzględnieniem kulinariów
- tłumaczenia pisemne, np. dokumentów urzędowych, świadectw pracy, dyplomów
- tworzenie materiałów dydaktycznych
- wydarzenia sportowe dla dzieci mające na celu integrację ze społeczeństwem polskim
- wsparcie dzieci w szkołach i przedszkolach w formie zatrudnienia asystenta kulturowego
- prowadzenie zajęć wyrównawczych dla dzieci (poza językiem polskim)

IV. Pożądana wiedza kadry bazowej Centrum Integracji Cudzoziemców

1. teoria ruchów migracyjnych
2. formy akulturacji – separacja, marginalizacja, integracja, asymilacja
3. pożądaný proces akulturacji cudzoziemców – od adaptacji przez integrację po partycypację
4. legalizacja pobytu cudzoziemców na terytorium RP
5. istniejące narzędzia wsparcia cudzoziemców – IPI
6. legalizacja pobytu i integracja cudzoziemców o polskim pochodzeniu i Polaków potrzebujących reintegracji
7. cechy społeczeństwa przyjmującego ułatwiające i utrudniające integrację

I. Koncepcja Centrum Integracji Cudzoziemców opartego na modelu One-Stop-Shop

CIC jako przestrzeń z wieloma usługami

Centrum Integracji Cudzoziemców jako przestrzeń oferująca wiele usług powinno być opracowane w taki sposób, aby zapewnić skuteczną realizację swoich celów. Kluczowym elementem jest wybór odpowiedniej lokalizacji, która będzie dogodnie skomunikowana oraz zapewni odpowiednią przestrzeń do realizacji zamierzonych działań. Warto zaznaczyć, że mimo obecnej inicjatywy finansowanej przez Fundusz Azylu, Migracji i Integracji, dalsze funkcjonowanie oraz rozwój Centrum Integracji Cudzoziemców powinny być wspierane również przez inne formy finansowania, takie jak Europejski Fundusz Społeczny, Fundusz Pracy czy środki własne województwa. Dlatego nie należy ograniczać Centrum jedynie do realizacji działań wymaganych w ramach FAMI, lecz spojrzeć na nie szerzej i rozwijać inicjatywę zgodnie z jej potrzebami i wizją.

Centrum Integracji Cudzoziemców nie powinno ograniczać się jedynie do udzielania informacji. Aby rzeczywiście spełnić rolę One-Stop-Shop, konieczne jest zapewnienie dostępu do różnorodnych usług publicznych. Dlatego gospodarz Centrum powinien aktywnie dążyć do nawiązania partnerstw z innymi podmiotami administracji publicznej w celu zapewnienia różnorodnych usług.

Porównując obecne funkcjonowanie centrów integracji prowadzonych przez organizacje pozarządowe, należy zauważyć, że choć posiadają one dobrą reputację i wykwalifikowaną kadre, nie zapewniają one możliwości załatwienia konkretnych spraw. Dlatego istotne jest połączenie doświadczenia NGO w dotarciu do grup docelowych z oferowaniem szerokiego zakresu usług publicznych, podobnie jak wielospecjalistyczne publiczne szpitale, które nie tylko diagnozują, lecz także zapewniają terapię i leczenie specjalistów. Ponadto, konieczne jest rozlokowanie centrów integracji w strategicznych lokalizacjach, aby efektywnie dotrzeć do grup docelowych.

W ten sposób chcemy wykorzystać pozytywne aspekty dotychczasowej działalności NGO, takie jak dotarcie do grup migrantów, dobre usługi informacyjne i znajomość kultur, oraz połączyć je z oferowaniem usług publicznych na wysokim poziomie. Poprzez stworzenie szerokiej sieci centrów integracji w każdym byłym mieście wojewódzkim, możemy skutecznie realizować politykę integracji cudzoziemców.

Działalność CIC jako kreowanie lokalnej strategii integracyjnej

Działalność Centrum Integracji Cudzoziemców ma stanowić fundament kreowania lokalnej strategii integracyjnej. Termin „cudzoziemcy” odnosi się zgodnie z obowiązującą ustawą o cudzoziemcach do obywateli państw trzecich, czyli niebędących obywatelami Unii Europejskiej, Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Konfederacji Szwajcarskiej. Takie sformułowanie jest istotne w kontekście realizacji projektu z funduszu azylu, migracji i integracji, gdzie grupą docelową są obywatele państw trzecich, niezależnie od ich statusu prawnego w Polsce.

Zgodnie z Konstytucją RP, cudzoziemcem uznaje się każdą osobę nieposiadającą obywatelstwa polskiego. Jest to pojęcie o szerszym zakresie, które powinno zainteresować Centrum Integracji Cudzoziemców, szczególnie z długoterminowej perspektywy. W krajach Zachodniej Europy, od lat dziewięćdziesiątych XX wieku, zrezygnowano z włączania obywateli UE do działań integracyjnych, uznając ich za beneficjentów swobód wspólnotowych, a nie cudzoziemców. Jednak po rozszerzeniu UE w latach 2004-2007 okazało się, że istotną grupą migrantów są właśnie obywatele UE, którzy często nie korzystają z programów integracyjnych.

W Polsce, zwłaszcza w miastach akademickich, przybywa migrantów z krajów Zachodniej Europy, którzy, mimo wieloletniego pobytu, mogą potrzebować wsparcia w procesie reintegracji społecznej, biorąc pod uwagę zmiany zachodzące w Polsce od czasu akcesji do UE. Centrum Integracji Cudzoziemców powinno być świadome tych kwestii i dostosowywać strategię integracyjną do potrzeb różnych grup migrantów.

Ważnym pytaniem, które należy poruszyć w strategii integracyjnej, jest pytanie o wpływ migrantów na demografię Polski. Choć napływ nowych osób może poprawić sytuację demograficzną, szczególnie jeśli chodzi o wskaźniki urodzeń w pierwszym pokoleniu migrantów, to w dłuższej perspektywie różnice te mogą zanikać, gdy migranci przyjmują model życia i rodziny społeczeństwa przyjmującego. Jednak należy pamiętać, że zagadnienie to jest skomplikowane i wymaga dogłębnej analizy. Podobnie istotne będzie pytanie o wykorzystanie migrantów w sferze pracy nisko kwalifikowanej i produkcji przemysłowej, gdzie cena pracy jest największą zaletą. Wiele osób traktuje migrantów jako ręce do pracy, które przyjeżdżają, pracują i wyjeżdżają, jednak w rzeczywistości często decydują się na osiedlenie na stałe, co wymaga procesu integracji społecznej.

W ramach strategii integracyjnej warto dążyć do spójności społecznej poprzez promowanie wspólnych wartości, które łączą różne grupy społeczne. Istotne jest unikanie tworzenia społeczności równoległych, które mogą prowadzić do erozji społecznej. Integracja musi być procesem dwustronnym, w którym społeczeństwo przyjmujące rozumie potrzeby i aspiracje migrantów, a obie grupy współpracują ze sobą. W tym kontekście istotne jest zapewnienie migrantom dostępu do edukacji, kultury, sportu oraz usług publicznych. Warto również rozważyć ich zatrudnienie w służbach mundurowych, co może stanowić istotną część integracji społecznej.

W dalszej perspektywie, Centrum Integracji Cudzoziemców powinno odgrywać aktywną rolę w tworzeniu wojewódzkich strategii integracyjnych, wykorzystując swoje doświadczenie i zasoby. Będzie to kluczowe dla skutecznego zarządzania różnorodnymi potrzebami migrantów oraz wspierania lokalnych działań integracyjnych.

Niezbędna współpraca administracji samorządowej, rządowej i organizacji społecznych

Aby możliwe było skuteczne działanie w Centrum Integracji Cudzoziemców w systemie One-Stop-Shop, niezbędna jest współpraca administracji samorządowej, rządowej i organizacji społecznych. Zgodnie z zapisami dotyczącymi naboru partnerów, konieczne jest uwzględnienie wojewody oraz co najmniej jednej organizacji społecznej, posiadającej doświadczenie w pracy z pięcioma różnymi grupami cudzoziemców. Ten minimalny szkielet współpracy stanowi podstawę, którą można rozbudować, jednak niektóre z elementów niezbędnych do działania nie są objęte środkami finansowanymi z Funduszu Azylu, Migracji i Integracji.

Obecność wojewody w Centrum Integracji Cudzoziemców jest kluczowa. Integracja cudzoziemców nie może odbywać się bez uregulowanego statusu pobytowego. Osoba, która nie jest pewna swojego legalnego pobytu na terytorium kraju przyjmującego, zazwyczaj nie angażuje się w inne aspekty życia społecznego. Brak pewności co do legalności pobytu często prowadzi do pracy nielegalnej. W związku z tym, Centrum Integracji Cudzoziemców powinno umożliwiać konsultacje z Państwową Inspekcją Pracy, a inspektorzy pracy powinni regularnie uczestniczyć w spotkaniach w CIC. Pracownicy CIC powinni posiadać podstawową wiedzę na temat procedur legalizacji pobytu cudzoziemców w Polsce, opartą na aktualnych przepisach prawa i informacjach udostępnianych przez Urząd Wojewódzki. Istotne jest utrzymanie ciągłego przepływu informacji pomiędzy Urzędem Wojewódzkim a Centrum Integracji Cudzoziemców, aby wspierać cudzoziemców w procesie legalizacji pobytu i pomagać w załatwianiu wszelkich formalności.

Udział organizacji społecznych jest niezbędny, ponieważ cudzoziemcy często ufają im bardziej niż instytucjom państwowym. Poszukując informacji, kontaktów i wsparcia w nowym kraju, często sięgają po usługi świadczone przez organizacje społeczne, które posługują się ich językiem ojczystym. Dlatego Centra Integracji Cudzoziemców muszą nie tylko gromadzić usługi administracji publicznej, ale także oferować obsługę w języku ojczystym cudzoziemców oraz prowadzić strony internetowe i profile w mediach społecznościowych w tych językach, aby być popularnymi wśród migrantów.

Centrum Integracji Cudzoziemców nie może skupiać się wyłącznie na jednej lub dwóch grupach migracyjnych. Zgodnie z wytycznymi, musi docierać do co najmniej pięciu grup cudzoziemskich. Jednakże, organizacje pozarządowe mogą skupić się na grupach, do których mają najlepsze dotarcie. Niektóre z nich mogą być w stanie efektywnie działać w mniejszych miejscowościach, gdzie nie ma stolic województw. Dlatego istotne jest, aby organizacje

pozarządowe, mając na uwadze różnorodność grup migracyjnych, łączyły siły w konsorcjach, aby skutecznie realizować cele integracyjne.

Warto zaznaczyć, że w danych województwach mogą istnieć grupy migracyjne, które w innych regionach kraju są marginalizowane. W takich przypadkach wartość współpracy z lokalnymi organizacjami pozarządowymi nie może być pominięta.

Jeżeli chodzi o obecnie ważne dokumenty pobytowe według obywatelstwa cudzoziemców to należy stwierdzić że obywatele państw trzecich pochodzą najczęściej z takich krajów jak: Ukraina, Białoruś, Gruzja, Rosja, Indie, Wietnam, Turcja, Mołdawia, Uzbekistan.

Jednak w danych województwach z różnych względów mogą być istotne grupy migracyjne, które w innych rejonach są marginalne i do takich grup należą cudzoziemcy z takich państw jak: Korea Południowa, Afganistan, Brazylia, Filipiny, Nepal.

Z powodu opisanych tutaj kwestii widać, że najczęściej jedna organizacja nie będzie w stanie udowodnić doświadczenia w dotarciu do pięciu tak zróżnicowanych grup migracyjnych. Dlatego też zakładamy, że będą powstawały konsorcja organizacji pozarządowych, które zostaną partnerami marszałka dla danego województwa w projekcie. Organizacje społeczne stanowią nie tylko wsparcie w dotarciu do migrantów i gwarantują obsługę w języku ojczystym w danej grupie migracyjnej, lecz bardzo często ich członkami są specjaliści z zakresu prawa, socjologii, kulturoznawstwa, psychologii itp., których należy angażować do realizacji konkretnych działań obligatoryjnych i fakultatywnych Centrum Integracji Cudzoziemców.

Obecność innych One-Stop-Shop w najbliższej okolicy

Jeśli istnieją inne centra integracji cudzoziemców w danej miejscowości lub w najbliższej okolicy, które pełnią podobne role i oferują podobne usługi, na przykład prowadzone przez wojewodę, zgodnie z zasadami partnerstwa zaleca się próbę współpracy.

Warto również rozważyć współpracę z innymi centrami integracji cudzoziemców, które nie oferują tak kompleksowych usług jak te finansowane z Funduszu Azylu, Migracji i Integracji. Szczególnie jeśli są to centra integracji prowadzone przez samorzady, ograniczone co prawda do granic administracyjnych miasta, ale zapewniające usługi wynikające z zadań gminy. Taka współpraca może być korzystna i wzbogacić ofertę Centrum Integracji Cudzoziemców.

Należy jednak unikać tworzenia kolejnych odrębnych centrów integracji cudzoziemców, jeśli istnieje możliwość nawiązania współpracy. Obecnie w Polsce istnieje stosunkowo niewielka liczba specjalistów zajmujących się integracją cudzoziemców, co może prowadzić do obniżenia jakości usług, jeśli te ograniczone zasoby kadrowe zostaną podzielone na wiele blisko siebie położonych punktów.

Dotarcie do jak największej liczby cudzoziemców

Koncepcja Centrum Integracji Cudzoziemców powinna opierać się na dwóch kluczowych elementach, które można określić jako „Wymagamy i Wspieramy”. CIC ma zapewniać niezbędne usługi umożliwiające funkcjonowanie cudzoziemców na terenie Polski, co pozwoli na gromadzenie danych i lepsze określenie społecznego profilu migrantów oraz dostosowanie usług do ich potrzeb. Ostatecznym celem byłoby ustanowienie obowiązku meldunkowego dla cudzoziemców, co umożliwiłoby dokładne określenie liczby i geograficznego rozmieszczenia migrantów. W obecnym kontekście prawnym, istotne jest przyciąganie imigrantów chcących legalizować swój pobyt i uczących się języka poprzez oferowanie im usług w Centrum Integracji Cudzoziemców, co mobilizuje ich do skorzystania z tych punktów. W zamian, migranci powinni otrzymać wysoką jakość usług dostosowanych do ich potrzeb. Należy jednak pamiętać, że potrzeby migrantów mogą być różnorodne. W niektórych przypadkach nie wystarczy wsparcie ofiar przemocy domowej, ponieważ różnice kulturowe mogą sprawić, że dana osoba nie uznaje się za ofiarę, choć faktycznie nią jest. W takich sytuacjach konieczne jest kreowanie świadomości i zachęcanie migrantów do zwracania się o pomoc.

Należy zwracać uwagę na procentowe dotarcie Centrum Integracji Cudzoziemców do migrantów, a nie tylko na liczbach bezwzględnych. Na przykład, skonsultowanie 4000 cudzoziemców w ciągu roku w danym województwie może wydawać się wielką liczbą, ale jeśli weźmiemy pod uwagę szacunkową liczbę 200 000 cudzoziemców na tym obszarze, jest to zaledwie 2%. Polityki publiczne powinny być powszechne i dostępne dla wszystkich. Dlatego dostępność na poziomie 2% należy uznać za niedostateczną i sprzeczną z zasadami polityki publicznej.

II. Przyczyny i skutki decyzji o utworzeniu Centrów Integracji Cudzoziemców jako punktu kompleksowej obsługi

Zagubienie nowoprzybyłego cudzoziemca i zamykanie się w sieciach migracyjnych

Obecny model imigracji na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej można określić jako rozproszony. Dominującą grupę stanowią obywatele Ukrainy, ale to głównie sektor prywatny oraz indywidualna wola migrantów decydują o migracji do Polski. Nie można zatem mówić o zorganizowanym procesie migracyjnym, nad którym czuwałby ktoś, kto mógłby zagwarantować przestrzeganie praw cudzoziemców.

Zróznicowanie polskiego systemu prawnego i administracyjnego w porównaniu do krajów byłego Związku Radzieckiego często prowadzi do zagubienia nowo przybyłych migrantów. Im większa różnica geograficzna, kulturowa i prawna między krajem pochodzenia a Polską, tym większe zagubienie migrantów. To z kolei zwiększa ryzyko popełnienia błędów formalnych, a także naraża ich na wyzysk, oszustwa i prace przymusowe, szczególnie w ramach sieci migracyjnych tworzonych przez osoby z tego samego kraju pochodzenia, które nadużywają zaufania i korzystają z zagubienia migrantów.

Aby przeciwdziałać temu zjawisku, w wielu krajach powstają centra integracji cudzoziemców w formie One-Stop-Shop, gdzie migrant może załatwić wiele spraw pod jednym adresem, znającym jego język ojczysty. Jednakże, cudzoziemcy często mają problemy językowe, co utrudnia obsługę w urzędach. Konflikty związane z konkurującym o czas urzędników społeczeństwem przyjmującym prowadzą do wycofania migrantów ze wsparcia administracji publicznej, co skutkuje tworzeniem społeczności równoległych.

Podobieństwo do wielojęzycznych automatów biletowych w komunikacji miejskiej ilustruje potrzebę wielojęzyczności w urzędach. W sytuacji, gdy wiele osób chce szybko kupić bilet komunikacji miejskiej w godzinach szczytu, istotne jest, aby proces ten przebiegał sprawnie. Wielojęzyczność w automatach pozwala cudzoziemcom szybko zakupić bilet w języku, którym się posługują. Brak takiej wielojęzyczności może prowadzić do długiego procesu zakupu biletu, co może zrytować innych pasażerów, a w rezultacie może się zdarzyć, że cudzoziemiec zrezygnuje z zakupu biletu. To z kolei przyczynia się do strat przewoźnika, którym najczęściej jest samorząd.

Podobnie, urząd w teorii mógłby działać jak wielojęzyczny automat biletowy, umożliwiając szybką obsługę cudzoziemców, którzy nie znają języka urzędowego. Jednakże, ze względu na braki kadrowe i edukacji językowej, wprowadzenie takiej wielojęzyczności jest skomplikowane. W Polsce najczęściej uczonymi językami obcymi w szkołach są języki krajów zachodnioeuropejskich, które niekoniecznie pokrywają się z językami pochodzenia migrantów. W związku z tym trudno jest znaleźć urzędnika posługującego się językiem gruzińskim czy wietnamskim. Jednocześnie zatrudnienie cudzoziemców w polskim urzędzie

stanowi wyzwanie, a Polska jako kraj imigracyjny nie ma jeszcze dużej tradycji w tej dziedzinie. Dlatego trudno o wielojęzyczność każdego urzędu, jak każdego automatu biletowego.

Wnioskiem jest to, że potrzebne są miejsca, takie jak centra integracji cudzoziemców, gdzie usługi są skoncentrowane w jednym miejscu i dostępne w różnych językach. Dzięki temu większa liczba migrantów może z łatwością skorzystać z tych usług, co pomaga zintegrować ich z życiem społecznym i administracyjnym Polski.

Próba ujednoczenia jakości i zakresu wsparcia dla cudzoziemców

Próba ujednoczenia jakości i zakresu wsparcia dla cudzoziemców jest niezbędna w obecnej sytuacji, ze względu na zróżnicowanie rozwoju sieci migracyjnych w poszczególnych województwach oraz różnice w integracji prowadzonej przez organizacje pozarządowe. Naszym celem jest stworzenie wsparcia o jednolitej jakości i zakresie, które będzie odzwierciedlać podstawy integracji zarówno dla cudzoziemców, jak i społeczeństwa przyjmującego.

Chcemy, aby zarówno zakres wsparcia obowiązkowego, jak i dodatkowego wskazywał na fundamenty umożliwiające migrantom integrację ze społeczeństwem przyjmującym, a także na procesy integracyjne z ich udziałem. Dodatkowo, pracownicy Centrum Integracji cudzoziemców będą mieli możliwość podniesienia swoich kwalifikacji w zakresie migracji, procesów akulturacji, legalizacji pobytu oraz pracy z lokalnym społeczeństwem. W ten sposób, tworząc ogólnopolską sieć integracji cudzoziemców, dążymy do stworzenia zespołu wysoko wykwalifikowanych specjalistów, rozlokowanych na całym terenie Polski. Dzięki nim, lokalne strategie integracyjne będą mogły być skutecznie rozwijane, a działania związane z integracją migrantów staną się realną polityką publiczną, realizowaną we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Określenie zakończenia wsparcia cudzoziemca w CIC i skierowanie go systemu rozproszonego

Jednym z istotnych wyzwań jest zapobieżenie utrwaleniu się przekonania, że Centrum Integracji Cudzoziemców (CIC) stanowi wyłącznie miejsce obsługi migrantów, pozostawiając pozostałe urzędy dla społeczeństwa przyjmującego. Taka percepcja może być kusząca zarówno dla cudzoziemców, jak i dla społeczeństwa przyjmującego.

Dla społeczeństwa przyjmującego, widok CIC jako miejsca dedykowanego jedynie migrantom może być atrakcyjny, gdyż nie zwiększa liczby osób oczekujących na usługi w innych urzędach. W ten sposób ograniczony zasób, jakim jest czas i ilość urzędników, może być wykorzystywany bardziej efektywnie.

Natomiast dla cudzoziemców CIC może stać się swoistym „schronieniem”. Jeśli to miejsce towarzyszyło im od początku pobytu w Polsce jako punkt, w którym znajdowali wsparcie w codziennych trudnościach, mogą nie widzieć potrzeby korzystania z usług poza CIC.

Jednakże takie postawy należy eliminować. Proces integracji wymaga, aby cudzoziemcy w pewnym momencie zaczęli korzystać z tych samych usług i odwiedzać te same miejsca co społeczeństwo przyjmujące, aby uniknąć erozji społecznej.

Trudno jest precyzyjnie określić, kiedy osoba jest wystarczająco samodzielna, by zakończyć korzystanie z usług CIC. Możemy jednak wyznaczyć jako kryterium moment złożenia wniosku o status rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej, który wymaga znajomości języka polskiego na poziomie co najmniej B1. Zatem wnioskowanie o ten status powinno być ostatnią usługą świadczoną przez CIC.

Warto jednak pamiętać o wyjątku od tej zasady. Bez względu na status pobytowy i znajomość języka polskiego, osoba zgłaszająca się jako ofiara przemocy, pracy przymusowej, handlu ludźmi lub innego przestępstwa powinna mieć możliwość zgłoszenia tego w CIC. Ochrona życia i zdrowia stawiana jest tu ponad wszelkimi innymi regułami funkcjonowania CIC.

III. Oferta i zakres usług dostępnych w Centrach Integracji Cudzoziemców

1. Moduły obligatoryjne

Nauka języka polskiego jako obcego na poziomie A1/A2, w tym dla dzieci

A1 – Osoba posługująca się językiem na tym poziomie rozumie i potrafi stosować potoczne wyrażenia i bardzo proste wypowiedzi dotyczące konkretnych potrzeb życia codziennego. Potrafi formułować pytania z zakresu życia prywatnego, dotyczące np. miejsca, w którym mieszka, ludzi, których zna, i rzeczy, które posiada, oraz odpowiadać na tego typu pytania. Potrafi przedstawiać siebie i innych. Potrafi prowadzić prostą rozmowę, pod warunkiem że rozmówca mówi wolno, zrozumiale i jest gotowy do pomocy.

120 godzin lekcyjnych dla grup słowiańskojęzycznych i 150 godzin lekcyjnych dla grup niesłowiańskojęzycznych.

A2 – Osoba posługująca się językiem na tym poziomie rozumie wypowiedzi i często używane wyrażenia w zakresie tematów związanych z życiem codziennym (są to np. bardzo podstawowe informacje dotyczące osoby rozmówcy i jego rodziny, zakupów, otoczenia, pracy). Potrafi się porozumiewać w rutynowych, prostych sytuacjach komunikacyjnych, wymagających jedynie bezpośredniej wymiany zdań na tematy znane i typowe. Potrafi w prosty sposób opisywać swoje pochodzenie i otoczenie, w którym żyje, a także poruszać sprawy związane z najważniejszymi potrzebami życia codziennego.

120 godzin lekcyjnych dla grup słowiańskojęzycznych i 150 godzin lekcyjnych dla grup niesłowiańskojęzycznych.

Obecnie migranci słowiańskojęzyczni stanowią około 85% migrantów. Dlatego też co najmniej 10% kursów języka polskiego powinno być przeprowadzone dla grup niesłowiańskojęzycznych.

Punkt informacyjno-doradczy

Serce Centrum Integracji Cudzoziemców, do którego zarówno cudzoziemcy, jak i obywatele Polski przychodzą, aby uzyskać konsultacje i inne formy wsparcia. Z jednej strony, jest to miejsce, gdzie można zapisać się na konsultacje, a z drugiej strony, otrzymuje się odpowiedzi na pytania dotyczące życia codziennego, prostych spraw urzędowych oraz informacje kontaktowe potrzebne do załatwienia spraw wykraczających poza kompetencje Centrum Integracji Cudzoziemców.

Pracownicy punktu konsultacyjno-doradczego powinni być biegli w języku polskim oraz posiadać co najmniej poziom integracji umożliwiający swobodne poruszanie się w polskim społeczeństwie i administracji. Ponadto powinni posługiwać się jak największą liczbą języków, którymi mówią migranci. Mogą to być zarówno obywatele Polski, jak i cudzoziemcy. W obu przypadkach niezbędna jest empatia i zrozumienie dla różnic kulturowych oraz znajomość podstawowych przepisów prawnych dotyczących cudzoziemców, ze względu na fakt, że relacje cudzoziemca z krajem przyjmującym są zakotwiczone w prawie.

Opieka psychologiczna dla dzieci

Opieka psychologiczna dla dzieci powinna obejmować wsparcie psychologa, który potrafi konsultować w języku ojczystym beneficjenta. Ważne jest także, aby ten psycholog gwarantował profesjonalizm, wysokie wykształcenie i bogate doświadczenie zawodowe.

Wsparcie w zakresie legalizacji pobytu zapewniane przez Wojewodę

To wojewoda określa jak intensywne będą jego działania w CIC, jednak minimum, to zapewnienie działań informacyjnych z zakresu legalizacji pobytu i pomocy przy wypełnianiu wniosków o udzielenie zezwoleń pobytowych. Celem jest jak najsprawniejsze rozpatrywanie spraw pobytowych przez Wojewodów. Cudzoziemcy oczekujący na decyzję, nie są pewni swojej przyszłości, nie poddają się więc procesom integracyjnym. Przewlekłość postępowań nie może utrudniać procesu integracji. Jednocześnie przeszkolenie jak najszerszego personelu CIC w zakresie procedur legalizacyjnych ma spowodować że wnioski pobytowe będą wypełniane prawidłowo i nie będą zawierały braków formalnych. Ma to też na celu znaczną redukcję zjawiska nierzetelnego pośrednictwa w procesie legalizacji pobytu.

Wsparcie prawne w zakresie zatrudnienia i praw pracowniczych zapewniane przez PIP lub radcę prawnego/adwokata

Wsparcie prawne w zakresie zatrudnienia i praw pracowniczych, które jest zapewniane przez Państwową Inspekcję Pracy (PIP) lub przez radcę prawnego/adwokata, jest niezmiernie istotne dla migrantów pracujących w naszym kraju. Praca stanowi główny motyw przyjazdu do Polski dla wielu migrantów. Jednocześnie obserwujemy, że często podejmują oni zatrudnienie w sektorach rynku pracy, które z różnych powodów nie są chętnie obsadzone przez obywateli polskich. Wynika to często z niebezpiecznych warunków pracy, niskich płac oraz wykorzystywania form zatrudnienia, które nie gwarantują pełnych praw pracowniczych.

Dlatego też, biorąc pod uwagę słabą pozycję migrantów na rynku pracy i specyfikę wykonywanych przez nich zawodów, konieczne staje się zapewnienie im wszechstronnego

wsparcia w zakresie ochrony ich praw pracowniczych. Celem tego wsparcia jest eliminacja wszelkich przejawów nadużyć ze strony pracodawców oraz zapewnienie migrantom godziwych warunków pracy i godnych wynagrodzeń. Wsparcie prawne od PIP lub radcy prawnego/adwokata może zatem odegrać kluczową rolę w zapewnieniu migrantom bezpiecznych i sprawiedliwych warunków zatrudnienia.

Kurs adaptacyjno/orientacyjny

Propozycja zakresu kursu orientacyjnego jest przedstawiona w Załączniku nr 1.

Przeciwdziałanie przemocy domowej

Przeciwdziałanie przemocy domowej stanowi bardzo delikatną materię, którą jednak koniecznie muszą podjąć się centra integracji cudzoziemców we współpracy z krajowymi urzędami zajmującymi się tą problematyką. Jednym z głównych wyzwań w walce z przemocą domową i reagowaniu na nią wśród migrantów jest brak zaufania do instytucji kraju przyjmującego, zwłaszcza gdy legalny pobyt ofiary przemocy domowej jest uzależniony od statusu pobytowego sprawcy. Kolejną istotną kwestią jest różnicowanie pojęcia przemocy domowej. Różnice kulturowe pomiędzy krajem przyjmującym a krajem pochodzenia cudzoziemców mogą prowadzić do sytuacji, w której forma zachowania w Polsce będzie uważana za przemoc, podczas gdy według cudzoziemca mieści się ona w ramach akceptowalnych norm społecznych. Doskonałym przykładem jest przemoc wobec dzieci, która wciąż w niektórych krajach jest tolerowana jako forma kary wychowawczej.

Rola centrum nie polega na zastępowaniu organizacji czy instytucji wspierających ofiary przemocy domowej, lecz na identyfikowaniu tych osób i łączeniu ich z instytucjami oferującymi potrzebne wsparcie.

Przeciwdziałanie handlowi ludźmi

Ten temat głównie dotyczy pracy przymusowej i innych form wyzysku, które nie zawsze spełniają wszystkie cechy handlu ludźmi określone kodeksowo. Niemniej jednak, istotne jest, aby Centrum Integracji Cudzoziemców aktywnie uczestniczyło w pracach wojewódzkich zespołów do spraw przeciwdziałania handlowi ludźmi. Pracownicy powinni być w stanie rozpoznawać osoby, które mogą być ofiarami handlu ludźmi lub pracy przymusowej, oraz informować o takich zagrożeniach, będąc punktem kontaktowym dla organizacji wyspecjalizowanych w przeciwdziałaniu i zwalczaniu handlu ludźmi.

Szkolenia dla pracowników oświaty i administracji publicznej – integracja i praca ze społeczeństwem wielokulturowym

Pracownicy Centrum Integracji Cudzoziemców powinni przeprowadzać szkolenia dla pracowników oświaty i szeroko rozumianej administracji publicznej w zakresie różnic kulturowych, funkcjonowania społeczeństwa wielokulturowego oraz pracy z grupami wielokulturowymi. Takie szkolenia są niezwykle istotne np. dla branży medycznej z uwagi na istniejące tabu kulturowe w niektórych grupach migracyjnych, dla policjantów z uwagi na instytucjonalną korupcję występującą w krajach pochodzenia niektórych migrantów, a także dla nauczycieli z uwagi na zupełnie odmienne podejście do wydarzeń historycznych przez różne narodowości. Wyzwań w tej dziedzinie jest mnóstwo, dlatego Centrum Integracji Cudzoziemców powinno identyfikować istniejące w społeczeństwie wyzwania i reagować na nie. Pracownicy oświaty i administracji publicznej powinni zostać poinformowani, że mogą zwrócić się do CIC z prośbą o zorganizowanie szkolenia na interesujący ich temat.

Wsparcie współpracy organów administracji publicznej świadczących usługi i wsparcie dla obywateli państw trzecich

Wsparcie współpracy organów administracji publicznej świadczących usługi i wsparcie dla obywateli państw trzecich jest kolejnym obszarem działania Centrum Integracji cudzoziemców. Centrum powinno dążyć do zgromadzenia jak największej liczby usług w jednym miejscu. Należy jednak pamiętać, że pewne zadania należą do gminy lub powiatu, dlatego ważne jest współdziałanie z instytucjami zewnętrznymi. Pracownicy tych instytucji powinni mieć świadomość istnienia Centrum Integracji cudzoziemców, znać zakres jego usług i aktywnie współpracować z nim, tworząc propozycje rozwiązań i biorąc udział w szkoleniach. Centrum powinno również nawiązywać kontakty z różnymi podmiotami, aby przekazywać dane i dzielić się doświadczeniami związanymi z integracją cudzoziemców. Można także organizować regularne spotkania na poziomie gmin i powiatów, aby dbać o przepływ komunikacji i zwiększać poziom wiedzy wszystkich zaangażowanych w integrację cudzoziemców.

Strona internetowa i konta w mediach społecznościowych informujące o działaniach projektowych CIC

Każde Centrum Integracji Cudzoziemców powinno posiadać co najmniej jedno konto w mediach społecznościowych, informując o działaniach zarówno projektowych, jak i pozaprojektowych odbywających się w Centrum. Organizacje społeczne współpracujące z Centrum Integracji cudzoziemców oraz urzędy powinny również informować o tych samych wydarzeniach, zwiększając dotarcie do grupy docelowej. Zasadą komunikacji jest to, że językiem urzędowym w Polsce jest język polski, dlatego też jako pierwszy, ale nie jedyny,

język na stronie internetowej i w mediach społecznościowych CIC powinien być język polski. Jednakże poniżej powinny być również języki grup migracyjnych, do których chcemy dotrzeć. Jeśli chodzi o przekazywanie tych samych informacji przez współpracujące z CIC organizacje pozarządowe, to powinny mieć one możliwość swobodnej priorytetyzacji języków, ale język polski musi znaleźć się w informacji, nawet jeśli byłby podany po języku docelowej grupy.

2. Moduły fakultatywne

Nauka języka polskiego jako obcego na poziomie B1/B2, kursy języka polskiego branżowego

B1 – Osoba posługująca się językiem na tym poziomie rozumie znaczenie głównych wątków przekazu zawartego w jasnych, standardowych wypowiedziach, które dotyczą znanych jej spraw i zdarzeń typowych dla pracy, szkoły, czasu wolnego itd. Potrafi radzić sobie w większości sytuacji komunikacyjnych, które mogą się zdarzyć w czasie podróży po regionie, gdzie mówi się danym językiem. Potrafi tworzyć proste, spójne wypowiedzi ustne lub pisemne na tematy, które są jej znane bądź ją interesują. Potrafi opisywać doświadczenia, zdarzenia, nadzieje, marzenia, krótko uzasadniając bądź wyjaśniając swoje opinie i plany.

180 godzin lekcyjnych dla grup słowiańskojęzycznych i 200 godzin lekcyjnych dla grup niesłowiańskojęzycznych.

B2 – Osoba posługująca się językiem na tym poziomie rozumie znaczenie głównych wątków przekazu zawartego w złożonych tekstach na tematy konkretne i abstrakcyjne, łącznie z rozumieniem dyskusji na tematy techniczne z zakresu jej specjalności. Potrafi porozumiewać się na tyle płynnie i spontanicznie, aby prowadzić normalną rozmowę z rodzimym użytkownikiem języka, nie powodując przy tym napięcia u którejkolwiek ze stron.

Potrafi w szerokim zakresie tematów – formułować przejrzyste i szczegółowe wypowiedzi ustne lub pisemne, a także wyjaśniać swoje stanowisko w sprawach będących przedmiotem dyskusji, rozważając wady i zalety różnych rozwiązań.

220 godzin lekcyjnych dla grup słowiańskojęzycznych i 250 godzin lekcyjnych dla grup niesłowiańskojęzycznych.

Doradztwo w obszarze przedsiębiorczości

Migranci często wykazują dużą chęć zakładania i prowadzenia przedsiębiorstw, czy to w formie jednoosobowej działalności gospodarczej, czy też w formach spółek osobowych bądź kapitałowych. Największym problemem nie są kwestie formalne. Co prawda nie wszyscy cudzoziemcy mogą zakładać jednoosobową działalność gospodarczą bądź spółki osobowe, ale

obecne procedury administracyjne nie są bardzo skomplikowane. O wiele większym wyzwaniem, w sprawie którego należy doradzać cudzoziemcom, jest niezajomość rynku i przenoszenie pewnych schematów prowadzenia działalności gospodarczej ze swojego kraju pochodzenia do Polski. Często prowadzi to do sytuacji, w której po zbyt pochopnej decyzji o założeniu działalności gospodarczej konieczne jest jej zamknięcie. Doradztwo w tym obszarze powinno polegać na wsparciu w rozpoznaniu rynku, w przybliżeniu sytuacji gospodarczej Polski oraz wpływie regulacji zarówno krajowych, jak i europejskich na daną dziedzinę gospodarki.

Prawo rodzinne – wsparcie świadczone przez radcę prawnego/adwokata

Migracje mają ogromny wpływ na funkcjonowanie rodzin, ich powstawanie oraz rozpad. Wszystkie te elementy powinny być uwzględnione w działalności Centrum Integracji Cudzoziemców. Procedura zawarcia małżeństwa przez cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przebiega nieco inaczej niż w przypadku obywateli RP. Podobnie sytuacja rozwodowa czy opieka nad dziećmi. Dodatkowo, Polska jako kraj docelowy migracji będzie coraz częściej spotykać się z sytuacjami tzw. porwań rodzicielskich. Podobnie będzie się rozwijać ilość spraw dotyczących nabycia spadku.

Opieka psychologiczna dla dorosłych

Należy dążyć do wykorzystania dostępnych możliwości wsparcia psychologicznego dla osób dorosłych, zwłaszcza w przypadku migrantów przymusowych, takich jak uchodźcy i osoby objęte ochroną tymczasową. Jednak ograniczone zasoby kadrowe sprawiają, że priorytetowo traktowana jest pomoc psychologiczna dla dzieci.

Jednodniowe wyjazdy dla dzieci: kultura polska, podniesienie kompetencji językowych

Krótkie jednodniowe wyjazdy dla dzieci, zwłaszcza w okresach wakacyjnych lub tuż przed nimi, mają pozytywny wpływ na procesy adaptacyjne. Dzięki nim dziecko może lepiej oswoić się z krajem przyjmującym, zapoznać się z jego językiem, historią, tradycjami oraz otrzymać pozytywne doświadczenia związane z nowym środowiskiem. Cele takich wyjazdów powinny być starannie zaplanowane, atrakcyjne dla dzieci, ale przede wszystkim mające walor edukacyjny, a nie tylko rozrywkowy.

Wyjazdy kolonijne dla dzieci cudzoziemskich połączone z nauką języka polskiego

Zarówno kolonie, jak i półkolonie dla dzieci cudzoziemskich, połączone z nauką języka polskiego jako obcego, należy pozytywnie oceniać. Jednakże takie wyjazdy powinny głównie skupiać się na walorze edukacyjnym, przygotowując dzieci do kontynuowania nauki w języku polskim oraz adaptując je do polskiego systemu edukacyjnego.

Działania dla społeczeństwa przyjmującego w formie warsztatów, szkoleń, debat aktywizacja społeczna cudzoziemców:

Centrum Integracji Cudzoziemców powinno być miejscem debat, spotkań i warsztatów zarówno dla społeczeństwa przyjmującego, jak i dla cudzoziemców, w którym można rozwijać zainteresowania, umiejętności oraz przedstawiać poglądy i zadawać trudne pytania. Powinno to być bezpieczne forum dla obu grup, umożliwiające omawianie wyzwań dotyczących społeczeństwa wielokulturowego, tworzenie spójności społecznej i budowanie wspólnej tożsamości opartej na akceptacji, zrozumieniu i szacunku. Cudzoziemcy mogliby dowiadywać się stąd, jak zostać członkiem związków zawodowych, Ochotniczych Straży Pożarnych czy Kół Gospodyń Wiejskich, a także uczyć się funkcjonowania budżetów obywatelskich i konsultacji społecznych.

Organizacja spotkań informacyjnych dla cudzoziemców o różnej tematyce

Dla wielu miast, migracje stanowią znaczący odsetek nowych mieszkańców, zwłaszcza w największych aglomeracjach, gdzie może dochodzić nawet do 20% populacji. Jest to ogromny zbiornik potencjalnych odbiorców dla różnych grup i środowisk, które chciałyby przekazać swoje przesłanie do migrantów. Należy wspierać tego rodzaju spotkania informacyjne, które będą służyły budowie społeczeństwa obywatelskiego. Wachlarz takich spotkań może być bardzo szeroki – od spotkań z przedstawicielami PTTK po sesje dotyczące przeciwdziałania uzależnieniom.

Wydawanie ulotek informacyjnych/informatorów/stron internetowych w ww. tematach

Jeżeli pojawi się potrzeba zwiększenia intensywności działań w wyżej wymienionych obszarach, to Centrum Integracji Cudzoziemców może z pewnością rozszerzyć swoje działania w zakresie informacyjnym, profilaktycznym i promocyjnym.

Kampanie informacyjne dla cudzoziemców i społeczeństwa przyjmującego

W projekcie zakładamy możliwość tworzenia kampanii informacyjnych dla cudzoziemców i społeczeństwa przyjmującego. Jednakże należy zwrócić szczególną uwagę na treść takich kampanii, aby unikać stereotypów i nadmiernego uproszczenia. Zrozumiałe jest, że prosty przekaz kampanii może ograniczyć możliwość uwzględnienia niuansów. Dlatego też jest to bardzo wymagający element, ale często przynoszący bardzo pozytywne rezultaty.

3. Inne dodatkowe usługi – nieobjęte wsparciem FAMI

Centra Integracji Cudzoziemców mogą również pełnić funkcje bardziej asystenckie i pomocowe. Jednakże nie są to działania, na których chcielibyśmy się skupić, a wiele z nich nie obejmuje finansowania z FAMI. Oczywiście, samo Centrum Integracji Cudzoziemców powinno być intensywnie wykorzystywane, na przykład poza godzinami konsultacji, aby odbywały się tam warsztaty, szkolenia i spotkania. Chcielibyśmy, żeby takie miejsce było żywe, atrakcyjne i przyciągało ludzi. Dlatego nie zamykamy się na inne działania, jednak te dodatkowe działania miałyby stanowić komponent dodatkowy i nie byłoby objęte wsparciem z Funduszu Azylu, Migracji i Integracji.

Poniżej przykładowe usługi nieobjęte wsparciem:

- wsparcie asystentów osobistych cudzoziemców w urzędach, szkołach, na poczcie, w banku, u lekarza
- wsparcie materialne: żywność, materiały higieniczne, zakup podręczników i wyprawek szkolnych
- wsparcie medyczne: finansowanie wizyt lekarskich, zakupu np. ciśnieniomierza, okularów
- doradztwo zawodowe niezwiązane z przedsiębiorczością
- wydarzenia kulturalne, takie jak: dni kultury, spotkania z okazji świąt zaznajamiające ze zwyczajami polskimi, wspólne wieczory filmowe, spotkania integracyjne z uwzględnieniem kulinariów
- tłumaczenia pisemne, np. dokumentów urzędowych, świadectw pracy, dyplomów
- tworzenie materiałów dydaktycznych
- wydarzenia sportowe dla dzieci mające na celu integrację ze społeczeństwem polskim
- wsparcie dzieci w szkołach i przedszkolach w formie zatrudnienia asystenta kulturowego
- prowadzenie zajęć wyrównawczych dla dzieci (poza językiem polskim)

IV. Pożądana wiedza kadry bazowej Centrum Integracji Cudzoziemców

1. Teoria ruchów migracyjnych

Pracownik Centrum Integracji Cudzoziemców powinien posiadać wszechstronną wiedzę na temat przyczyn migracji, w tym czynników wypychających i przyciągających migrantów. Powinien rozumieć różnice między migracjami dobrowolnymi a przymusowymi oraz znać istotę migracji o nieuregulowanym statusie (migracje klimatyczne). Ponadto powinien być zaznajomiony z różnymi formami migracji zarobkowej, takimi jak stała, średniookresowa, krótkookresowa, sezonowa i wahadłowa.

2. Formy akulturacji – separacja, marginalizacja, integracja, asymilacja

Pracownik Centrum Integracji Cudzoziemców powinien być świadomy różnych form akulturacji społecznej oraz ich skutków. Powinien rozumieć działania przyczyniające się lub przeciwdziałające zaistnieniu poszczególnych form akulturacji. Szczególną uwagę należy zwrócić na pozytywne aspekty integracji oraz niebezpieczeństwa związane z innymi formami akulturacji.

3. Pożądany proces akulturacji cudzoziemców – od adaptacji przez integrację po partycypację

Pracownik powinien znać etapy procesu akulturacji cudzoziemców. Adaptacja obejmuje przyswajanie reguł prawnych, językowych, kulturowych i społecznych kraju przyjmującego. Integracja to aktywne uczestnictwo w życiu społecznym, kulturalnym i politycznym. Ostatecznym celem jest partycypacja społeczna, w której migrant wpływa na społeczeństwo przyjmujące na równych zasadach.

4. Legalizacja pobytu cudzoziemców na terytorium RP

Pracownik powinien posiadać kompleksową wiedzę na temat procesu legalizacji pobytu cudzoziemców w Polsce, obejmującą procedury od wjazdu na terytorium Polski po nabycie obywatelstwa polskiego. Powinien także znać różne formy ochrony międzynarodowej dla migrantów.

5. Istniejące narzędzia wsparcia cudzoziemców – IPI

Pracownik powinien zaznajomić się z Instytucjonalnym Programem Integracyjnym (IPI), w tym przeprowadzaniem wywiadów środowiskowych i identyfikacją potrzeb migrantów. Powinien być świadomy wszystkich dostępnych form wsparcia zapewnianego przez IPI.

6. Legalizacja pobytu i integracja cudzoziemców o polskim pochodzeniu i Polaków potrzebujących reintegracji

Pracownik powinien posiadać wiedzę na temat procedur przyznawania karty Polaka, statusu repatrianta oraz procesu legalizacji pobytu osób o polskim pochodzeniu. Powinien także być przygotowany do przeprowadzania działań reintegracyjnych dla Polaków powracających do kraju.

7. Cechy społeczeństwa przyjmującego ułatwiające i utrudniające integrację

Pracownik powinien rozumieć, że otwartość, akceptacja i ciekawość społeczeństwa przyjmującego ułatwiają proces integracji cudzoziemców. Powinien także być świadomy uwarunkowań historyczno-politycznych i kulturowych, które mogą utrudniać integrację migrantów.

Załącznik nr 1: Wytoczne do kursu orientacyjnego

Kurs orientacyjny ma na celu uzbrojenie cudzoziemca w narzędzia, które pozwolą mu na swobodne poruszanie się w Polsce, zrozumienie funkcjonowania administracji, gospodarki i społeczeństwa Polski, na średnim poziomie, należy więc przyjąć że wiedza przekazywana na kursach orientacyjnych nie powinna poziomem zaawansowania przekraczać poziomu maturalnego. Początek kursu orientacyjnego, musi bazować na pewnym poziomie ogólności, lecz też powinny oddawać pewien kontekst.

Osoba, która ukończy kurs orientacyjny powinna być gotowa funkcjonować w Polsce, na podobnym poziomie świadomości o kraju jak jej przeciętny obywatel. Mimo tego, że jak na razie, aby zostać uznany za obywatela RP, cudzoziemiec nie ma obowiązku przechodzenia testu wiedzy o Polsce, to planowane kursy mają przygotować grunt pod taką zmianę i dopracowywać program, pod kątem najskuteczniejszej formy przekazywania takiej wiedzy.

Jako że w przyszłości kurs orientacyjny będzie dostępny również w formie podręcznika, to moduły proponowanego kursu orientacyjnego, powinny w konsekwencji przybrać formę rozdziałów, a poszczególne tematy omawiane w każdym module w ustandaryzowane lekcje. Tematy te powinny składać się z trzech komponentów, wykładowego, warsztatowego i propozycji do pracy własnej. Temat powinien mieścić się w 90 minutach.

Każdy temat powinien podawać informacje, które będą jak najbardziej praktyczne w codziennym życiu, mimo, że sama nazwa zagadnienia może sugerować że jest ono jedynie wiedzą teoretyczną. Np. w temacie „Gmina” należy podać informacje o zameldowaniu, szkolnictwie podstawowym, ośrodkach pomocy społecznej czy przychodniach bo są to zadania własne gminy, jednocześnie będące niezbędne w codziennym funkcjonowaniu.

Moduły:

- Polska – informacje podstawowe
- Historia Polski
- Konstytucja RP – zasady konstytucyjne i inne najważniejsze akty prawa
- Ustrój polityczny i administracyjny RP
- Samorząd w RP
- Polskie dziedzictwo kulturowe
- Edukacja
- Zdrowie
- Gospodarka
- Społeczeństwo
- Aktywność społeczna

Moduły z podziałem tematycznym:

Polska – informacje podstawowe

- obszar, populacja, rozkład narodowościowy i wyznaniowy, struktura zatrudnienia, sąsiedzi Polski
- geografia polski
- polska sytuacja geopolityczna – UE, NATO, EOCED, OBWE

Historia Polski – wybrane momenty

- skrót historii Polski od jej powstania do okresu rozbiorów ze szczególnym uwzględnieniem dorobku Konstytucji 3 Maja
- powstania narodowowyzwoleńcze i wielka wojna do odzyskania niepodległości 11 listopada 1918 r.
- II wojna światowa, holokaust, polskie państwo podziemne
- czasy PRL i transformacja ustrojowa

Konstytucja RP – zasady konstytucyjne i inne najważniejsze akty prawa

- zasada demokratycznego państwa prawnego
- godność każdego człowieka i równość wobec prawa
- prawa i obowiązki człowieka i obywatela
- źródła prawa w Polsce

Ustrój polityczny

- władza ustawodawcza – Sejm i Senat
- władza wykonawcza – Prezydent RP i Rząd
- władza sądownicza – Sądy i Trybunały

Samorząd w RP i jego zadania

- trójstopniowy podział administracyjny
- samorząd wojewódzki i wojewoda
- powiat i miasta na prawach powiatu
- gminy

Polskie dziedzictwo kulturowe

- literatura

- muzyka
- malarstwo
- film

Edukacja

- system edukacji w okresie obowiązku szkolnego i obowiązku edukacji
- opieka żłobkowa i przedszkolna
- szkolnictwo wyższe
- edukacja specjalna

Gospodarka

- poszukiwanie pracy
- formy zatrudnienia
- ochrona praw pracowników
- zakładanie i prowadzenia działalności gospodarczej
- system zabezpieczeń społecznych
- system podatkowy w Polsce (informacje praktyczne)

Zdrowie

- system państwowej opieki medycznej (ogólny dostęp do usług i usług specjalistycznych)
- ochrona zdrowia dla dzieci i kalendarz szczepień
- ochrona zdrowia i ubezpieczenia zdrowia dla dorosłych
- usługi dla seniorów
- usługi dla osób z niepełnosprawnością

Spółeczeństwo

- zasada solidaryzmu społecznego
- przeciwdziałanie dyskryminacji i nierównemu traktowaniu
- społeczne grupy mniejszościowe
- identyfikacja i wsparcie grup narażonych na wykluczenie

Aktywność społeczna

- tradycje i święta w Polsce

- fundacje i stowarzyszenia
 - związki zawodowe
 - OSP i Koła Gospodyń Wiejskich
-